YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOSUUNNITELMA

Limingan kunnan esiopetus

2021-2023

1. Johdanto 3
2. Tasa-arvosuunnitelman laadinta Limingan kunnan esiopetuksessa 4
3. Lainsäädäntö 5
4. Tasa-arvon edistäminen Limingan kunnan esiopetuksessa 6
4.1. Toimintaohje sukupuolisiin tai seksuaalisiin kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin 7
5. Tasa-arvotilanteen kartoitus keväällä 2021 7
6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunitelma ja tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi 8
6.1. Toimenpiteet 8
6.2. Limingan esiopetuksen tasa-arvotyön tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä häirinnän ehkäisemiseksi lukuvuonna 2021-2022 9
7. Arviointi 11
8. Lähteet: 12

1. Johdanto

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa perusopetusta laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Tasa-arvon edistäminen kouluissa tarkoittaa, että tyttöjä ja poikia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi koulupäivän ja esiopetuksen kaikissa tilanteissa. Tasa-arvosuunnitelman on tarkoitus ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää ja tukea sukupuolten tasa-arvon edistämistä koulun ja esiopetuksen arjessa. Suunnitelman avulla voidaan myös varmistaa, että koulussa ja esiopetuksessa tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä. Pyrkimyksenä on, että tulevaisuudessa naiset ja miehet jakautuisivat sekä eri tehtävätasoille, että eri ammatteihin nykyistä tasaisemmin niin kykyjensä kuin taipumustensa mukaan.

Tasa-arvoisessa koulussa ja esiopetuksessa ei esiinny syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Tasa-arvon edistäminen ei tarkoita vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta, vaan myös mahdollisuutta luoda viihtyisä ja motivoiva oppimisympäristö.

Kun kaikkien työntekijöiden osaamista ja työtä arvostetaan oikeudenmukaisesti, edistetään oppilaiden hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä. Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tavoitteena on siis tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä tuloksekas työ- ja opiskeluympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko koulun ja esiopetuksen toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien koulun ja esiopetuksen jäsenten velvollisuus. Tämän suunnitelman pohjana toimii Limingan kunnan yhtenäiskoulujen tasa-arvosuunnitelmat. Tasa-arvosuunnitelma päivitetään tarvittaessa, mutta vähintään kolmen vuoden välein. Esiopetuksen oma kartoitus tehdään ensimmäisen kerran lukuvuoden 2020-2021 aikana, jonka jälkeen tasa-arvosuunnitelma päivitetään vuosina 2024-2025.

2. Tasa-arvosuunnitelman laadinta Limingan kunnan esiopetuksessa

Limingan kunnan esiopetuksen tasa-arvosuunnitelmassa kuvataan tasa-arvoon liittyvä lainsäädäntö ja esiopetuksen tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä sekä niiden seurantaa. Suunnitelmien laadintaan on käytetty materiaalina opetushallituksen julkaisemaa “Tasa-arvo on taitolaji” -opasta sekä esiopetuksen henkilökunnalle ja perheille toteutettuja alkukartoitus -kyselyjä. Kyselyiden avulla pyrittiin kartoittamaan esioppilaiden käsityksiä viihtyvyydestä, turvallisuudesta, toimintakulttuurista, opetuksen ja oppimateriaalien tasa- arvoisuudesta, kiusaamisesta sekä sukupuoleen perustuvasta häirinnästä. Esioppilaiden kysely toteutettiin opetushallituksen suosituksen mukaan, joka muokattiin ikäryhmälle sopivaksi alakoululaisten kyselyn pohjalta. Limingan kunnan esiopetuksen tasa-arvosuunnitelman päivitys tehdään jatkossa yhteistyössä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Suunnitelman toteutumista pyritään seuraamaan ja arvioimaan säännöllisesti. Suunnitelma tarkistetaan ja päivitetään kolmen vuoden välein.
Ensimmäinen päivitys tehdään lukuvuoden 2023-24 aikana.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman tarkoitus on sitouttaa sekä oppilaat, että koulun henkilöstö yhteisesti tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuusasioiden edistämiseksi. Suunnitelma kertoo niin sisäisille kuin ulkoisille sidosryhmille esiopetuksemme arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvotyölle. Tasa-arvosuunnitelman pyrkimys on antaa keinoja ja välineitä tasa-arvon toteuttamiseen Limingan kunnan esiopetuksessa. Tasa-arvoisessa opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus opiskella ilman syrjintää, sukupuolen tai muuhun oppilaaseen liittyvän syyn perusteella. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu oppilaiden ja esiopetuksen henkilökunnan välisissä vuorovaikutus-tilanteissa.

3. Lainsäädäntö

Limingan kunnan esiopetuksen tasa-arvosuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki.

3.1 Tasa-arvolaki

Tasa-arvolain uuden 6 §:n mukaisesti koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti sekä suunnitelmallisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että virallisen sukupuolen lisäksi on huomioitava myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa, eikä tasa-arvon edistäminen tarkoita, että jokaisen yksilön sukupuoli-identiteetti tulisi selvittää.

Perusopetuksen tulee kaikissa toimissaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti ja luoda sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto -ja toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa sekä päätöksenteossa. Tasa-arvolla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa tasa-arvolain mukaista sukupuolten välistä tasa-arvoa.

3.2 Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslaki kieltää niin välittömän kuin välillisen syrjinnän sekä häirinnän. Yhdenvertaisuuslailla kielletään syrjiminen iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, perhesuhteiden ja vammaisuuden ja seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Häirintä tarkoittaa ihmisarvoa loukkaavaa käyttäytymistä. Lain mukaan kaikilla yksilöillä on synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustuvanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Yksilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn takia henkilöä halventava, nöyryyttävä tai häntä kohtaan uhkaava ilmapiiri. Käyttäytymisen käsite on ymmärrettävä laajasti sillä se voi tarkoittaa puheita, sähköpostiviestejä, ilmeitä, eleitä, epäasiallisen materiaalin esille laittamista tai muunlaista loukkaavaa viestintää.

Limingan kunnan esiopetuksessa seurakunnan järjestämät tapahtumat ja esiopetuksen järjestämät vaihtoehtoiset tapahtumat toteutetaan samaan aikaan samana päivänä. Vaihtoehtoisen toiminnan sisältö on kuvattu huoltajille kyselyn yhteydessä.
Kaikilta lasten huoltajilta kysytään lukuvuoden alussa, millaiseen toimintaa he haluavat lastensa osallistuvan.

4. Tasa-arvon edistäminen Limingan kunnan esiopetuksessa

Limingan kunnassa on neljä esiopetuksen järjestämispaikkaa:

- Ojanperän esiopetus, jossa tarjotaan esiopetusta neljässä ryhmässä.
- Aapin päiväkodissa, jossa tarjotaan esiopetusta vuorohoitoa tarvitseville lapsille yhdessä ryhmässä
- Linnukan päiväkodissa/esiopetuksessa, jossa tarjotaan esiopetusta neljässä ryhmässä
- Vesikarin esiopetus, jossa tarjotaan esiopetusta neljässä ryhmässä

Esiopetuksen ja koulujen oppilaaksiotto tapahtuu pääsääntöisesti oppilaan huoltajien asuinpaikan mukaisesti. Ryhmien opetuksessa huomioidaan molempien sukupuolten näkökulmat ja opetusmateriaali on laadittu tasa-arvon periaatteiden mukaisesti. Tasa-arvo näkyy myös oppilasarvioinneissa, jotka toteutetaan valtakunnallisesti asetettujen tavoitteiden ja kriteereiden perusteella.

Kaikkia oppilaita kohdellaan tasa-arvoisesti ja tasa-arvokysymyksistä keskustellaan esioppilaiden kanssa.

Opetussuunnitelman perusteella kaikkia oppilaita ohjataan arvostamaan yksilöiden erilaisuutta sekä harjoittamaan hienotunteisuutta päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa. Loukkaavaa kielenkäyttöä ei hyväksytä ja esiopetuksen ja koulun henkilökunta ohjaa oppilaita omalla esimerkillään muut huomioivaan kanssakäymiseen.

Uusi esiopetussuunnitelma antaa oppilaille hyvät mahdollisuudet vaikuttaa omaan oppimiseensa, omien kiinnostuksen kohteiden ilmaisemiseen sekä omaan aktiiviseen osallisuuteen oppijana.

Kaikilla kunnan kouluilla oppilailla on mahdollisuus saada koulunkäynnin ja oppimisen tukea.

Tarvittaessa oppilas voidaan ohjata psykologin tekemiin tutkimuksiin. Jokaiselle oppilaalle tarjotaan tarpeen mukaan mm. erityisopetusta ja oppilashuollollista tukea.

Uskonnollisen tasa-arvon lisäksi opetuksessa tuetaan oppilaiden monikulttuurisen identiteetin rakentumista, osallisuutta yhteiskuntaan ja globalisoituvaan maailmaan sekä edistetään suvaitsevaisuutta.

Oppilaille kerrotaan ikätasoon sopivalla tavalla mitä sukupuolinen tai seksuaalinen häirintä on ja miten siihen tulee reagoida. Esikoulun ilmapiiri on sellainen, että se kannustaa kertomaan, jos häirintää huomataan, kohdistuu se sitten itseen tai toiseen oppilaaseen.

4.1. Toimintaohje sukupuolisiin tai seksuaalisiin kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteisiin

Mikäli sinua ja/tai toista esikoulumme oppilasta kiusataan, häiritään seksuaalisesti tai joudut seksuaalisen väkivallan kohteeksi, toimi näin;

1. Ilmoita asiasta heti oman ryhmän opettajalle, esiopetuksen johtajalle tai jollekin esikoulun henkilökuntaan kuuluvalle aikuiselle tai huoltajallesi.

2. Opettaja ja/tai esiopetuksen johtaja selvittävät, mitä on tapahtunut.

3. Opettaja ja/tai esiopetuksen johtaja puhuttelevat kiusaajaa, häiritsijää tai väkivallan tekijää.

4. Tapauksesta riippuen asiasta ilmoitetaan muille viranomaisille.

Kiusattu, seksuaalisesti häiritty tai seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutunut oppilas ohjataan

kouluterveydenhoitajalle, kuraattorille tai koulupsykologille asian purkua varten.

5. Tasa-arvotilanteen kartoitus

Limingan kunnan kouluissa kaikki kouluyhteisön jäsenet osallistuvat tasa-arvotyöhön. Työn toteutumista arvioidaan vuosittain.

5. Tasa-arvotilanteen kartoitus keväällä 2021

<u>Opettajat vastaa</u>

Kyselyyn vastasi 11/21 esiopetuksen opettajaa

Ensivaikutelma myönteinen. Esiopetusryhmien toiminta näyttäytyy opettajille heidän vastaustensa perusteella tasa-arvoisena ja yhdenvertaisena.

Kyselyn perusteella:
Opettajat kokevat, että ryhmissä tuetaan sukupuolten välisiä ystävyyssuhteita, vältetään ryhmän jakamista tyttöihin ja poikiin, ei -toivottuun käyttäytymiseen puututaan samoin sukupuolesta huolimatta, vapauksia ja vastuita jaetaan tasa-arvoisesti ja lapset kohdataan yksilöinä. Moninaiset perheet kohdataan, kuten perinteisetkin perheet; samanlaisina ja samanarvoisina. Perheet kohdataan kunnioittaen, avoimesti, huomioimalla perheen toiveet. Mikäli lapsi ilmaisee sukupuoltaan epätyypillisesti, siihen reagoidaan sensitiivisesti tai se jätetään kokonaan huomiotta.

Perheet vastaa:

49/225 vastausta

Kyselyssä vastauksista ilmenee enemmän hajontaa verrattuna opettajien vastauksiin, mutta kaiken kaikkiaan vastauksista rakentuu myönteinen mielikuva kunnan esiopetuksen tasa-arvon tilanteesta.
Huomioita:
→ Kavereina sekä tyttöjä ja poikia
→ Kaikki saavat leikkiä samoja leikkejä
→ eskarissa saa tehdä niitä asioita, joista pitää
→ aikuiset kuuntelevat lapsia
→ Eskarissa on turvallista olla, aikuiselle voi kertoa, jos itseä tai kaveria kiusataan ja eskarin aikuiset puuttuvat kiusaamiseen.
→ Eskarissa saa olla sellainen kuin on.

Avoimissa vastauksissa nousee esille joustava ja kielirikasteinen esiopetus. Koettiin, ettei perheillä ole tasa-arvoiset mahdollisuudet päästä näihin ryhmiin ja tiedotus on ollut heikkoa. Perheet kokevat, että heillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa asiaan.

6. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunitelma ja tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

→ Selvennetään tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden eroa (tiimissä, lapsille ja huoltajille).

6.1. Toimenpiteet

Perheille tehdyn kyselyn pohjalta on nostettu muutamia tavoitteita Limingan esiopetuksen ensimmäisen lukuvuoden ajaksi. Toimenpiteillä pyritään korjaamaan kyselyssä esille tulleita epäkohtia ja puutteita.

→ Kielirikasteisesta ja joustavasta esiopetuksesta sekä lasten valitsemisen perusteista ja prosessista ryhmiin enemmän tietoa perheille. Kunnan nettisivuille asiasta paremmin tietoa esille sekä esiopetuksen infotilaisuudessa asian esille tuominen.

→ Enemmän lasten osallistamista, sekä osallisuuden näkyväksi tekemistä.

→ Kiinnitetään enemmän huomiota koskemattomuuteen. Opetetaan lapsille mitä on henkilökohtainen tila. Kehotunnekasvatusta myös eskareille ikätason mukaisesti.

Perheiden vastausten perusteella voi tehdä päätelmän, että jonkin verran koetaan myös eriarvoisuutta esiopetuksessa:
→ Eskarin aikuiset eivät aina kohtele kaikkia lapsia samalla tavalla sekä kaikki lapset eivät saa tehdä samoja asioita eskarissa

Mistä johtuu, että lapset/huoltajat kokevat näin? Tasa-arvoisuus sekoittuu oikeudenmukaisuuteen?
https://blogit.kaleva.fi/opiskelijan-aani/tasa-arvo-oikeudenmukaisuus-ala-koulussa

→ Kaverit kohtelevat toisiaan eri tavalla, kun kyseessä on tyttö tai poika.
→ Kaikki lapset eivät saa olla päättämässä asioista
→ Lapsia on koskettu siten, ettei tunnu mukavalta

Tasa-arvotyö on osa Limingan kunnan esiopetuksen jokapäiväistä toimintaa. Esioppilailla on mahdollisuus vaikuttaa esiopetuksen toimintaan ja kokea osallisuutta esiopetusvuoden aikana. Esioppilaat kuuluva oppilashuollon piiriin, joka pyrkii edistämään oppilaiden kasvua, kehitystä ja oppimisen edellytyksiä luoden näin oppilaiden välistä tasa-arvoa. Kodin ja esiopetuksen päivittäisessä yhteistyössä, vanhempainilloissa ja tapaamisissa keskustellaan tarvittaessa myös tasa-arvoasioista. Opettajien ja henkilökunnan työ esiopetuksen ryhmissä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi on tärkeää ja arvostettavaa.

6.2. Limingan esiopetuksen tasa-arvotyön tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi sekä häirinnän ehkäisemiseksi lukuvuonna 2021-2022

Tasa-arvotyötä toteutetaan systemaattisesti ja määrätietoisesti esikoulun jokaisella organisaation tasolla ja sen arjessa, sekä organisaation omissa käytännöissä seuraavan taulukon mukaisesti.

Kohde	Tavoite	Keino	Vastuut
Henkilökunta	→ Eskarin aikuiset eivät aina kohtele kaikkia lapsia samalla tavalla sekä kaikki lapset eivät saa tehdä samoja asioita eskarissa Mistä johtuu, että lapset/huoltajat kokevat näin? Tasa-arvoisuus sekoittuu oikeudenmukaisuuteen? https://blogit.kaleva.fi/opiskelijan-aani/tasa-arvo-oikeudenmukaisuus-ala-koulussa → Kaverit kohtelevat toisiaan eri tavalla kun kyseessä on tyttö tai poika. → Kaikki lapset eivät saa olla päättämässä asioista → Lapsia on koskettu siten, ettei tunnu mukavalta	->Tietoisuuden lisääminen ->Koulutus ->Keskustelutilaisuudet	Henkilökunta
Arviointi	Arvioinnissa pyritään ehdottomaan tasa-arvoon	Opetushenkilöstö tunnistaa arvioinnin mahdolliset tasa-arvo-ongelmat	Opettajat
Opetuksellinen tasa-arvo	Opetuksessa edistetään tasa-arvoa. Jokaista kohdellaan tasa-arvoisesti	Opetuksessa edistetään tasa-arvoa. Jokaista kohdellaan tasa-arvoisesti	Opettajat
Häirintä	Ei sallita	Kriisisuunnitelman ohjeiden mukaisesti	Opettajat, muu kasvatushenkilöstö

7. Arviointi

Tasa-arvosuunnitelman toteutumista ja tasa-arvon kehittymistä Limingan kunnan esiopetuksen ryhmissä arvioivat esiopetuksen tiimi ja pedagoginen ohjausryhmä, sekä vuositasolla koulukohtaiset opiskeluhuoltoryhmät. Limingan kunnan esiopetuksen tasa-arvosuunnitelma – ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään seuraavan kerran vuoden 2023 lopussa. Päivityksen jälkeen uusi versio astuu voimaan 1.1.2024. Näin ollen syksyllä 2023 esioppilaille ja henkilökunnalle tehdään tasa- arvotutkimus, jonka pohjalta voidaan arvioida tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittymistä Limingan kunnan esiopetuksessa. Tulevaisuudessa mukaan voidaan ottaa mahdollisesti esiopettajien arviot omasta opetuksestaan ja esiopetuksen toimintakulttuurin kehittymisestä tasa-arvon näkökulmasta.

8. Lähteet:

Limingan kunnan perusopetuksen yhdenvertaisuussuunnitelma 2019

Tasa-arvotyö on taitolaji – Opas sukupuolen tasa-arvon edistämiseen perusopetuksessa - Opetushallituksen julkaisu 2015:

http://www.oph.fi/download/173318_tasa_arvotyo_on_taitolaji.pdf

Ohje perusopetuksen uskonnon ja elämänkatsomustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista esi- ja perusopetuksessa - Opetushallituksen verkkojulkaisu 12.1.2018

https://www.oph.fi/download/189009_Ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_seka_esiopetuksen_katso.pdf

Tasa-arvolaki: http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609

Yhdenvertaisuuslaki: http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325